

■ حتماً بخوانید!

دستورالعمل استفاده از کتاب کار عربی (۳)

دانش آموزان عزیز سلام!

برای استفاده بهتر از کتاب کار عربی (۳) لطفاً دستورالعمل زیر را به دقت مطالعه فرمائید.

هر درس این کتاب به طور کلی به بخش‌های زیر تقسیم می‌شود:

- الف) اختبر نفسك في الترجمة
- ب) قواعد نموداری درس
- ج) تمرین (تمرین‌های کتاب درسی بدون پاسخ)
- د) اختبر نفسك في القواعد
- ه) زنگ تفریح
- و) سؤالات نهایی
- ز) آزمونک (امتحان کلاسی ۱۰ نمره‌ای)
- ح) پرسش‌های چهارگزینه‌ای

الف) اختبر نفسك في الترجمة

شامل سؤال‌های ترجمه، تعریب و درک مطالب، مطابق با عناوین سؤال‌های امتحان نهایی:

- ۱- ترجمه عبارت‌ها
- ۲- سؤالات چندگزینه‌ای در زمینه ترجمه
- ۳- شناخت معانی و مفاهیم واژه‌ها از قبیل «عربی به فارسی»، «فارسی به عربی»، «مترادف و متضاد»
- ۴- تصحیح اغلاط از قبیل کارگاه ترجمه
- ۵- کامل کردن ترجمه عبارت
- ۶- تهیه متن کوتاه متناسب با آموخته‌های دانش آموزان و سؤالات درک مطلب
- ۷- تعریب

شما عزیزان بایستی قبل از حل سؤالات این قسمت با راهنمایی دبیر گرامی تان مطالب بخش‌های زیر را از کتاب درسی با دقت و به خوبی مطالعه و سپس اقدام به حل سؤالات این بخش نمایید:

- ۱- لغات هر درس و ترجمه‌ی آن‌ها
- ۲- ترجمه‌ی متن درس
- ۳- ترجمه و مفهوم التمرین الأول هر درس «للتطبيق»
- ۴- نکات و ترجمه‌ی متن کارگاه ترجمه

ب) قواعد نموداری درس

این نمودار فقط برای یادآوری قواعد درس است که شما قبلاً در کلاس و از معلم گرامی تان آموخته‌اید. بنابراین باید قبل از مطالعه‌ی این بخش قواعد را به خوبی آموخته باشید.

ج) تمرین (تمرین‌های کتاب درسی بدون پاسخ)

در این بخش تمامی تمرین‌های انتهای هر درس با فضای مناسب برای نوشتن پاسخ آن‌ها آمده است تا دیگر نیازی به صرف وقت برای رونویسی صورت سؤال‌ها نباشد. بنابراین زمان رونویسی را به حل سؤال‌های بیشتر اختصاص دهید.

(*) حتماً قبل از حل سؤالات «اختبر نفسك في القواعد» تمرین کتاب را بار دیگر با دقت مرور کنید.

د) اختبر نفسك في القواعد

این بخش شامل سؤال‌های تألیفی از قواعد هر درس می‌باشد.

سعی شده است که در این سؤال‌ها هیچ یک از نکات (حتی ظریف‌ترین و کوچک‌ترین) آن‌ها از قلم نیفتد و مورد پرسش قرار گیرد و نیز تمام جملات مهم کتاب درسی که قواعد درس در آن‌ها به کار رفته است در پرسش‌ها وجود داشته باشد تا آن شاء... در امتحانات مدرسه و امتحان نهایی تمام نکات و جملات امتحان را قبلاً مورد بررسی قرار داده باشید.

تلاش شده است عناوین این قسمت نیز مطابق با عناوین امتحان نهایی و تمرینات کتاب درسی باشد.

دانش آموز عزیز! تمرینات این بخش را حتماً به‌طور مرتب و از ابتدا تا انتها حل نمایید زیرا همه‌ی تمرینات هدفمند طراحی شده‌اند، به‌طوری که با حل آن‌ها از ساده به سخت مطالب و قواعد درس را به‌صورت مفهومی و کاربردی فرا می‌گیرید تا سطح مهارت‌تان بالا برود.

ه) زنگ تفریح

شامل جدول‌هایی است که در انتهای هر درس آمده است که با حل آن تمام نکات و قواعد آن درس برایتان مرور و یادآوری می‌شود.

* دو جدول نیز در انتهای درس چهارم و هفتم آمده است. که به ترتیب قواعد و ترجمه‌ی دروس آن ترم را در بر می‌گیرد.

و) سؤالات نهایی

شامل سؤالاتی است مرتبط با مطالب هر درس که در امتحانات نهایی آمده است که به شما کمک می‌کند تا با سبک سؤالات امتحانات نهایی نیز آشنا شوید.

ز) آزمونک (امتحان کلاسی ۱۰ نمره‌ای)

این آزمون مخصوص دبیران محترم است برای سنجش دانش آموزان پس از هر درس، سعی شود این امتحان حتماً پس از حل کردن سؤالات قسمت «اختبر نفسك في القواعد» و با فاصله‌ی زمانی از آن صورت گیرد تا بازدهی بیشتری داشته باشد.

* همچنین پس از درس چهارم نمونه سؤالات امتحانی ترم اول با پاسخ و در انتهای کتاب، بارم‌بندی امتحان نهایی و چندین دوره امتحان نهایی سال‌های اخیر با پاسخ آورده شده است تا آمادگی بیشتری برای امتحانات پایان ترم و نهایی داشته باشید.

ح) پرسش‌های چهارگزینه‌ای

در انتهای هر درس ۳۰ تست منتخب از کنکور یا به ندرت تألیفی آورده شده است تا هم از الآن برای کنکور آماده شوید و هم در آزمون‌های جامعی که در مدارس برگزار می‌شود خوب نتیجه بگیرید. این تست‌ها شامل دو بخش «ترجمه و تعریب» و «قواعد» درس می‌باشد.

در پایان به یاری حق به شما عزیزان اطمینان می‌دهیم اگر تمام تمرین‌های این کتاب را پس از فراگیری مناسب مطالب هر درس و طبق این دستورالعمل و با راهنمایی دبیر محترمتان حل نمایید هیچ نکته‌ی جدید و مطلب غافلگیرکننده‌ای در امتحانات نخواهید دید.

امیدواریم که با راهنمایی‌های دبیر گرامیتان و استفاده از این کتاب مطالب و قواعد درس‌های عربی (۳) را خوب و کاربردی یاد بگیرید و نتایج هر چه بهتری در آزمون‌های پایان ترم و پایان سال (نهایی) بگیرید.

توفیق رفیق‌تان باد!

| درس اول |

صفحه ← ۸

| درس دوم |

صفحه ← ۲۸

| درس سوم |

صفحه ← ۴۷

| درس چهارم |

صفحه ← ۶۶

| نمونه سؤالات امتحانی نیمسال اول |

صفحه ← ۸۵

| درس پنجم |

صفحه ← ۸۸

| درس ششم |

صفحه ← ۱۰۵

| درس هفتم |

صفحه ← ۱۲۲

| نمونه سؤالات امتحان نهایی |

صفحه ← ۱۴۶

الدّرس الأوّل

إِلَهِىَ إِلَهِىَ فَقِيرٌ أَتَاكَ (المعتل (١)

- ٩ اختبار نفسك في الترجمة
- ١٢ قواعد نمودارى
- ١٣ تمارين
- ١٤ اختبار نفسك في القواعد
- ١٩ سوّالات نهائى
- ٢٣ آزمونك
- ٢٥ پرسش‌های چهار گزینه‌ای

اِحْتَبِرْ نَفْسَكَ فِي التَّرْجَمَةِ

الف) للترجمة

١) اَللّٰهُمَّ اَنْطِقْنِي بِالْهُدٰى و اَلْهِنِّى التَّقْوٰى و وَفَّقْنِي لِلتِّى هِى اَزْكٰى.

٢) اِلٰهِي اِنْ كُنْتُ غَيْرَ مُسْتَأْهِلٍ لِرَحْمَتِكَ فَانْتَ اَهْلٌ اَنْ تَجُودَ عَلٰى بِفَضْلِ سَعَتِكَ.

٣) اَللّٰهُمَّ اجْعَلْ فِى قَلْبِي نُوْرًا و بَصْرًا و فَهْمًا و عِلْمًا.

٤) مَتٰى مَا تَلَقَّ مَنْ تَهَوٰى دَعِ الدُّنْيَا و اَهْلِهَا.

٥) هَبْ لَنَا مِنْ لَدُنْكَ رَحْمَةً اِنَّكَ اَنْتَ الْوَهَّابُ.

٦) رَبَّنَا و اٰتِنَا مَا وَعَدْتَنَا عَلٰى رُسُلِكَ.

٧) الْاِسْلَامُ يَهْتَمُّ بِالتَّرْبِيَةِ الَّتِي تَقُوْمُ عَلٰى اَسَاسِ اِحْتِرَامِ شَخْصِيَةِ الْاَطْفَالِ.

ب) عَيْنِ التَّرْجَمَةِ الصَّحِيْحَةُ

١) اِلٰهِي هَبْ لِي مَا وَعَدْتَهُ عَلٰى الصّٰلِحِيْنَ.

☐ الف - خداوند من آن چه به صالحان وعده داد، به آن ها بخشید.

☐ ب - ای خدای من! آن چه را که به صالحان وعده داده ای به من عطا کن.

٢) اِنْزَعَجَ رَسُوْلُ اللّٰهِ (ص) مِنْ فِعْلِهِ و قَالَ: لِمَ تُفَرِّقُ بَيْنَ اَطْفَالِكَ؟

☐ الف - پیامبر خدا (ص) از کار او نگران شد و گفت: چرا بین کودکان تفاوت گذاشته ای؟

☐ ب - پیامبر خدا (ص) از عمل وی ناراحت شد و گفت: چرا بین کودکان تفاوت می گذاری؟

٣) اِلٰهِي اِلٰهِي فَقِيْرٌ اَتَاكَ.

☐ الف - پروردگارا! پروردگارا! بیچاره ای از (درگاه) تو نیاز خود را طلب می کند.

☐ ب - خدایا! خدایا! نیازمندی به (درگاه) تو روی آورده است.

۴) كَانَ النَّبِيُّ (ص) دَائِمَ التَّأَكُّيدِ عَلَى إِحْتِرَامِ الْأَطْفَالِ.

- الف - پیامبر (ص) بر احترام کودکان تأکید پیوسته داشت.
- ب - پیامبر (ص) پیوسته بر احترام کودکان تأکید می فرمود.

ج) اُكْتُبِ الْمَطْلُوبَ

۱) بالفارسیّة:

وَهَبَ	↔	(.....)	هَوَّيَ	↔	(.....)
أَزَكَّى	↔	(.....)	وَقَّقَ	↔	(.....)
يَفُوزُ	↔	(.....)	أَلْهَمَ	↔	(.....)

۲) بالعربيّة:

دارو	↔	(.....)	یافت	↔	(.....)
آرزو، هدف	↔	(.....)	ترسید	↔	(.....)
جوهر	↔	(.....)	بسیار بخشنده	↔	(.....)

۳) المتضادّة:

جهل	≠	(.....)	جاء	≠	(.....)
الصغار	≠	(.....)	البنات	≠	(.....)

۴) المرادف:

أَفْضَلَ	=	(.....)	أَعْطَى	=	(.....)
تَهَوَّى	=	(.....)	أُتْرِكَ	=	(.....)

د) اِقْرَأِ النَّصَّ ثُمَّ أَجِبْ عَنِ الْأَسْئَلَةِ

سَأَلَ أَحَدَ الْأُمَرَاءِ حُكَمَاءَ بِلَادِهِ عَنْ أخطرِ الْأَمْرَاضِ وَ طَلَبَ مِنْهُمْ أَنْ يَصِفُوا لَهُ دَوَاءً يُغِيدُ لِشِفَائِهِ. فَدَارَ الْكَلَامُ بَيْنَهُمْ ثُمَّ قَالُوا: أخطرُ الْأَمْرَاضِ هُوَ الْجَهْلُ وَ دَوَاؤُهُ الْحَبْرُ وَ الْقَلَمُ، فَيَسْتَطِيعُ الْإِنْسَانُ بِهِمَا أَنْ يَكْتُبَ وَ يَتَعَلَّمَ وَ يَصِلَ إِلَى أَهْدَافِهِ، فَيَفُوزَ فِي حَيَاتِهِ!

۱) ماذا سَأَلَ الْأَمِيرُ مِنَ حُكَمَاءِ بِلَادِهِ؟

۲) ماذا طَلَبَ الْأَمِيرُ مِنَ حُكَمَاءِ بِلَادِهِ؟

۳) ما هُوَ دَوَاءُ الْجَهْلِ؟

۴ عَيْنِ الْأَفْعَالِ المضارعة في النَّصِّ و أَذْكَرُ إِعْرَابِهَا.

هـ) أَكْمِلْ تَرْجُمَةَ الْعِبَارَاتِ التَّالِيَةِ

۱) إلهي! لقاك هوای رضاك منای.

.....! دیدار تو .....، خوشنودی تو ..... است.

۲) ﴿وَاللَّهُ يَعِدُكُمْ مَغْفِرَةً مِنْهُ وَفَضْلًا﴾

و خداوند ..... به ..... و نیکی خود .....

۳) كان النبي (ص) لا يدع التأكيد على احترام الصغار و الأطفال أبداً.

پیامبر (ص) تأکید بر ..... به ..... و اطفال را هرگز .....

و) صَحِّحِ الْأَخْطَاءَ فِي تَرْجُمَةِ الْعِبَارَاتِ التَّالِيَةِ

۱) يَسْتَطِيعُ الْإِنْسَانُ بِهَمَا أَنْ يَكْتُبَ وَ يَتَعَلَّمَ وَ يَصِلَ إِلَى أَهْدَافِهِ. فَيَفُوزَ فِي حَيَاتِهِ.

انسان توانست به وسیله‌ی آن دو بنویسد و بیاموزد و به هدفش برسد و در زندگی رستگار شود.

۲) أخطرُ الأمراضِ هو الجهلُ و دواؤه الحبرُ و القلمُ.

خطرناک‌ترین بیماریان، همان نادانی است و دارویش کاغذ و قلم است.

۳) شَعَرَ الرَّجُلُ بِالنِّدَمِ فجاء و أخذ بيد بنته و أجلسها عنده.

مرد پشیمان شد پس رفت و با دستش دخترش را گرفت و کنارش نشست.

ز) للتعريب

۱) پروردگارا! ما را در عبادت خویش توفیق ده.

۲) معلّم از دانش‌آموزانش پرسید: خطرناک‌ترین بیماری‌ها چیست؟

۳) خداوندا! در قلب من نور و بصیرت و فهم و علم قرار ده.

قواعد نموداری

فعل معتل ← (مثال و اجوف)

فعل { غیر معتل (صحیح): هیچ کدام از سه حرف اصلی آن، عله نباشد: ضَرَبَ، ذَهَبَ، قرَأَ ...
معتل: یک یا چند حرف اصلی آن، عله باشد: وَعَدَ، قَالَ، هَدَى ...

* حروف عله: و - ا - ی

اعلال: تغییراتی که برای راحتی و ایجاد آهنگ متوازن در فعل معتل به وجود می آید. {
اعلال به حذف: يُوْعَدُ ← يَعِدُ
اعلال به قلب: قَوْلَ ← قَالَ
اعلال به اسکان: يَبِيعُ ← يَبِيعُ

ماضی: اعلال ندارد
مضارع: { مرفوع (معمولی): حذف در همه ی صیغه ها
منصوب: حذف در همه ی صیغه ها
مجزوم: حذف در همه ی صیغه ها
امر: حذف در همه ی صیغه ها
وَعَدَ، وَعَدَا، وَعَدُوا ...
يَعِدُ، يَعِدَانِ، يَعِدُونَ ...
لَنْ يَعِدَ، لَنْ يَعِدَا، لَنْ يَعِدُوا ...
لَمْ يَعِدْ، لَمْ يَعِدَا، لَمْ يَعِدُوا ...
عِدْ، عِدَا، عِدُوا ...

ماضی: ۵ صیغه ی اول (قلبی)، بقیه (حذفی)
مضارع: { مرفوع (معمولی): دو جمع مؤنث (حذفی)، بقیه (اسکانی) یا (قلبی)^(۱)
منصوب: مانند مضارع مرفوع (معمولی)
مجزوم: ۱، ۴، ۷، ۱۳ و ۱۴ (حذفی)، بقیه مانند مضارع مرفوع (معمولی)
امر: ۱ و ۶ امر حذفی، بقیه مانند مضارع مرفوع (معمولی)
خَافَ، خَافَا ... خِيفَ، خِيفَتَا ...
يَخَافُ، يَخَافَانِ ... يَخْفَنَ ...
أَنْ يَخَافَ، أَنْ يَخَافَا ... أَنْ يَخْفَنَ ...
لَمْ يَخَفْ، لَمْ يَخَافَا ... لَمْ يَخْفَنَ ...
قُلْ، قُولَا ... قُلْنِ ...

□ یک روش ساده برای یادگیری فعل معتل مثال و اجوف

۱- فعل های مثال واوی مانند فعل «وَعَدَ» صرف می شوند.

صرف صیغه های این فعل را یاد بگیرد و بقیه ی افعال را مانند آن صرف کرده و با خود تکرار و تمرین نمائید.

فعل های مثال واوی که کاربرد بیشتری دارند عبارتند از: وَعَدَ (وعده داد)، وَدَعَ (رها کرد)، وَهَبَ (بخشید)، وَرَثَ (به ارث برد)، وَصَلَ (وصل کرد)، وَضَعَ (قرار داد)، وَزَنَ (وزن کرد)، وَصَفَ (تجویز کرد)، وَجَدَ (یافت)، وَرَدَ (وارد شد)، وَعَظَ (نصیحت کرد)، وَقَفَ (ایستاد)، وَهَنَ (سست شد)، وَلَدَ (زائید) ...

۲- فعل های اجوف را در سه گروه طبقه بندی کنید.

الف: فعل های اجوف واوی که مانند: «قَالَ، يَقُولُ» صرف می شوند عبارتند از: كَانَ (بود)، فَازَ (رستگار شد)، غَاصَ (فرو رفت)، دَارَ (جریان یافت)، دَامَ (ادامه یافت)، رَاحَ (رفت)، جَادَ (بخشید)، ذَاقَ (چشید)، قَاتَ (به پایان رسید)، مَاتَ (مرد)، جَالَ (گردش کرد)، زَالَ (از بین رفت)، عَادَ (بازگشت)، تَابَ (بازگشت)، قَامَ (برخاست) ... آن ها را مانند «قَالَ» صرف و تکرار و تمرین کنید.

ب) فعل های اجوف یائی که مانند «بَاعَ، يَبِيعُ» صرف می شوند عبارتند از: سَارَ (حرکت کرد)، سَالَ (جاری شد)، جَاءَ (آمد)، كَادَ (حیله کرد)، زَادَ (زیاد کرد)، صَاحَ (فریاد زد)، مَالَ (میل کرد)، طَارَ (پريد)، پرواز کرد) و ...

ج: فعل های اجوفی که مانند «خَافَ، يَخَافُ» (خوف) صرف می شوند عبارتند از: نَامَ «نوم» (خوابید)، نَالَ «نیل» (رسید)، شَاءَ «شيء» (خواست)، كَادَ «کید» (نزدیک بود).

۱- در فعل های شبیه «يقول» و «يبيع» اعلال اسکانی وجود دارد و در فعل های شبیه «يخاف» اعلال قلب وجود دارد.

تَمارین

التمرین الأول

لِلتَّطْبِيقِ

﴿إِقْرَأِ النَّصَّ التَّالِيَّ ثُمَّ أَجِبْ عَمَّا يَلِي:﴾ (متن زیر را بخوان و سپس به آن چه در زیر متن آمده جواب بده):

سَأَلَ أَحَدُ الْأُمَرَاءِ حُكَمَاءَ بِلَادِهِ عَنْ أخطرِ الْأَمْرَاضِ وَ طَلَبَ مِنْهُمْ أَنْ يَصِفُوا لَهُ دَوَاءً يُفِيدُ لِشِفَائِهِ، فَدَارَ الْكَلَامُ بَيْنَهُمْ، ثُمَّ قَالُوا: أخطرُ الْأَمْرَاضِ هُوَ الْجَهْلُ وَ دَوَاؤُهُ الْحَبْرُ وَ الْقَلَمُ، فَيَسْتَطِيعُ الْإِنْسَانُ بِهِمَا أَنْ يَكْتُبَ وَ يَتَعَلَّمَ وَ يَصِلَ إِلَى أَهْدَافِهِ، فَيَفُوزَ فِي حَيَاتِهِ!

ترجمه‌ی متن:

.....

.....

.....

.....

الف) عَيْنِ الْأَفْعَالِ الْمَعْتَلَّةِ وَ اذْكُرْ مَعْنَاهَا:

.....

.....

ب) مَا هُوَ أخطرُ الْأَمْرَاضِ لِلْإِنْسَانِ وَ مَا هُوَ دَوَاؤُهُ؟

.....

التمرین الثاني

﴿إِمْلَأِ الْفَرَاغَ:﴾ (جای خالی را پرکن):

- ۱) ..... ﴿لَنَا مِنْ لَدُنْكَ رَحْمَةً!﴾ (الْأَمْرُ لِلْمُخَاطَبِ مِنْ وَهَبَ ـــ)
- ۲) ﴿إِنَّ الْأَرْضَ ..... هَا عِبَادِي الصَّالِحُونَ﴾ (الْمُضَارِعُ لِلْغَائِبِ مِنْ وَرِثَ ـــ)
- ۳) ﴿إِنِّي ..... اللَّهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ﴾ (يَخَافَ)
- ۴) ﴿قُلْنَا ..... إِنَّكَ أَنْتَ الْأَعْلَى﴾ (الْمَجْزُومُ بِـ «لَا» مِنْ خَافَ ـــ)
- ۵) ..... ﴿عَلَيْنَا، إِنَّكَ أَنْتَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ﴾ (الْأَمْرُ لِلْمُخَاطَبِ مِنْ تَابَ ـــ)

- (الف) عَيِّنِ الأفعالَ المعتلَّةَ ثُمَّ اِمْلَأِ الجدولَ حسبَ النموذج

(ب) عَيِّنِ الْأَفْعَالَ الْمُعْتَلَّةَ ثُمَّ اكْمِلِ الْجَدُولَ حَسَبَ النَّمُودَجِ

[illegible]

- ١ يَجِبُ أَنْ لَا تَسْمَعَ لِلْفُقَرَاءِ وَ الْمَسَاكِينِ أَنْ يَأْتُوا.
- ٢ إِنَّ النَّبِيَّ (ص) لَا يَدْعُ التَّكَايُدَ عَلَى إِحْتِرَامِ الصَّغَارِ.
- ٣ لَا تَقُولُوا إِنَّ مُحَمَّدًا (ص) مِنَّا.
- ٤ أَتَيْهَا الْفَارِسُ! وَلِدْتُ مِنْ جَدِيدٍ.
- ٥ هُمْ لَا يَعْلَمُونَ أَنَّ مَا سَيَكُونُ هُوَ أَعْظَمُ.
- ٦ كُنَّا فِي الْحَصَةِ الْأَخِيرَةِ.
- ٧ ﴿لَا تَخَفْ إِنَّكَ أَنْتَ الْأَعْلَى﴾
- ٨ ﴿تُبْ عَلَيْنَا إِنَّكَ أَنْتَ التَّوَابُ الرَّحِيمُ﴾
- ٩ إِنَّ اللَّهَ يَعِدُنَا مَغْفِرَةً مِنْهُ.
- ١٠ ﴿إِنِّي أَخَافُ اللَّهَ رَبَّ الْعَالَمِينَ﴾
- ١١ فَدَارَ الْكَلَامُ بَيْنَهُمْ ...
- ١٢ اللَّهُمَّ وَفَّقْنِي لِلَّتِي هِيَ أَزْكَى.
- ١٣ ﴿يَوْمَ تَجِدُ كُلُّ نَفْسٍ مَا عَمِلَتْ مِنْ خَيْرٍ مُحْضَرًا﴾
- ١٤ فَهَبْ لِي لِقَاكَ.
- ١٥ إِنَّ النَّبِيَّ (ص) عَاشَ فِي بَيْتَةِ أُمِّيَّةٍ.
- ١٦ نَجِدُ هُنَاكَ ظُلَامًا شَدِيدًا.

(ج) أكمل الجدول التالي

الفعل	الماضي	المضارع	الأمر	المجزوم بـ «لم»
وَهَبَ	لَلغَائِبِ	لِلْمُتَكَلِّمِ وَحْدَهُ	لِلْمُخَاطَبَةِ	لِلْغَائِبَةِ .....
قَالَ	لِلْمُخَاطَبِينَ	لِلْغَائِبَاتِ	لِلْمُخَاطَبِينَ	لِلْمُخَاطَبَةِ .....

الفاعل	الماضي	المضارع	الأمر	المجزوم بـ «لم»
خافَ	للمخاطبات	للمخاطبينَ	للمخاطبة	للفاعلينَ
سارَ	للمتكلم مع الغير	للمخاطب	للمخاطبات	للمخاطبينَ

د) إِمْلَأُ الْفَرَائِغَ

ریشه فعل	نوع فعل	صيغته	فعل معتل
قال (قَالَ)	مضارع	للمخاطبة	فعل معتل
صاح (صَاحَ)	مضارع	للفاعلينَ	فعل معتل
خافَ (خَافَ)	أمر	للمخاطبات	فعل معتل
صَادَ (صَادَ)	ماضي	للفاعلة	فعل معتل
نام (نَامَ)	ماضي	للفاعلات	فعل معتل

هـ) أَكْمِلِ الْفَرَاعَ بِالصِّيغَةِ الْمَطْلُوبَةِ مِنَ الْفِعْلِ الْمَعْتَلِ

- ١) ..... نِي مِنْ فَضْلِكَ يَا كَرِيمُ. (الأمر من زاد -)
- ٢) ﴿وَاللَّهُ﴾ ..... كُمْ مَغْفِرَةً مِنْهُ وَفَضْلًا ﴿ (المضارع من وَعَدَ -)
- ٣) ..... صَدِيقِي إِلَى جَانِبِي فِي أَوْقَاتِ الشَّدَّةِ. (المضارع للفاعل من وَقَفَ -)
- ٤) ﴿رَبَّنَا وَآتِنَا مَا﴾ ..... سَنَا عَلَى رُسُلِكَ ﴿ (الماضي للمخاطب من وعد، -)
- ٥) ..... عَلَيْكَ أَنْ تَبْعِدِي عَنِ مَصَاحِبَةِ النَّامِ. (المضارع للفاعل من وَجَبَ -)
- ٦) ﴿إِنَّ الْأَرْضَ﴾ ..... لَهَا عِبَادِي الصَّالِحُونَ ﴿ (المضارع للفاعل من وَرَثَ -)
- ٧) ..... عَلَيْنَا إِنَّكَ أَنْتَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ (الأمر للمخاطب من تابَ -)
- ٨) ﴿وَأِذْ﴾ ..... لِلْمَلَائِكَةِ اسْجُدُوا لِآدَمَ فَسَجَدُوا ﴿ (الماضي للمتكلم مع الغير من قال -)
- ٩) أنا الفقير في غناي فكيف لا ..... فقيراً في فقري. (المضارع للمتكلم وحده من كان -)

١٠ إلهي، إن لم ..... عليّ، فلن ..... لذنوبي غافراً. (المضارع للمخاطب من تَابَ ءِ) / (المضارع للمتكلم وحده من وَجَدَ ـ)

١١ ﴿فَاعْرِضْ عَنْهُمْ و ..... هُمْ﴾ (الأمر للمخاطب مِنْ وَعَظَ ـ)

و) اُكْتُبْ فِي الْفَرَاغِ ضَمِيراً مُنَاسِباً

١ ..... تَقُولِينَ.	٢ ..... تَعِدْنَ.
٣ ..... فُزْتُ.	٤ ..... لَا تَخَافُ.
٥ ..... لَمْ يَسِرْ.	٦ ..... بَعُ.
٧ ..... عِشْتَ.	٨ ..... دُرْتُنَّ.
٩ ..... قُلْنَ.	١٠ ..... تَسِيرَانِ.

ز) شَكِّلْ مَا أُشِيرَ إِلَيْهِ بِخَطِّ

- ١ كان النبي لا يدعُ التأكيد على إحترام الصغار.
- ٢ ﴿وَاللّٰهُ يَعِدُكُمْ مَّغْفِرَةً مِنْهُ وَفَضْلاً﴾
- ٣ سَأَلَ أَحَدَ الْأَمْراءِ حُكَمَاءَ بِلَادِهِ عَنْ أخطرِ الْأَمراضِ.

ح) للإعراب و التحليل الصرفي

الإسلام يَهْتَمُّ بِالتَّربِيَةِ الَّتِي تقومُ عَلَى أساسِ إحترامِ شَخْصِيَّةِ الْأَطْفَالِ.

الكلمة	التحليل الصرفي	الإعراب
الإسلام		
يَهْتَمُّ		
التَّربِيَةِ		
الَّتِي		
تقومُ		
عَلَى		
إحترام		
الأطفال		

◀ اُکمل الجدول:

← ۱

① اُکْتُبْ فَعْلَ الْمَاضِي لِلْغَائِبَةِ مِنْ «موت»

← ۲

② اُکْتُبْ فَعْلَ الْمَضَارِعِ لِلْمَخَاطَبَاتِ مِنْ «وعد»

← ۳

③ اُکْتُبْ فَعْلَ الْمَضَارِعِ الْمَجْزُومِ بِـ «لم» لِلْمَخَاطَبِ مِنْ «رأي»

← ۴

④ اُکْتُبْ فَعْلَ الْمَضَارِعِ الْمَجْهُولِ^(۱) لِلْغَائِبِ مِنْ «قول»

..... رمز جدول را بیا بید:

۱- در کتاب درسی فعل مجهول معتلّات آموزش داده نشده است ولی برای حلّ برخی از سوالات، در جدول‌ها نیاز به بیش از اطلاعات کتاب درسی دارید و باید از دبیر محترمتان کمک بگیرید.

سؤالات نهایی

ترجمه و تعریب متن درس

◀ تَرْجِمِ الْعِبَارَاتِ التَّالِيَةَ إِلَى الْفَارْسِيَّةِ:

- ۱- اَللّٰهُمَّ اَنْطِقْنِي بِالْهُدٰى وَ اَلْهِنِّي التَّقْوٰى. (فرداد ۹۲ و دی ۹۱)
- ۲- ﴿يَوْمَ تَجِدُ كُلُّ نَفْسٍ مَّا عَمِلَتْ مِنْ خَيْرٍ مُّحْضَرًا﴾ (شهریور ۹۱)
- ۳- اِلٰهِي! جُدْ عَلَيَّ وَ اِنْ كُنْتُ غَيْرُ مُسْتَأْهِلٍ. (فرداد ۹۰)
- ۴- رَبَّنَا وَفَّقْنَا لِتِلْكَ الَّتِي هِيَ اَرْكَى. (دی ۸۹)
- ۵- رَبُّنَا اَهْلٌ اَنْ يَجُوْدَ عَلَيْنَا بِفَضْلِ سَعَتِهِ. (شهریور ۸۹)
- ۶- رَبِّ لِقَاكَ هَوَايَ وَ رِضَاكَ مُنَايَ. (دی ۸۸)
- ۷- يَا رَبِّ! نَحْنُ غَيْرُ مُسْتَأْهِلِيْنَ لِرَحْمَتِكَ وَ اَنْتَ اَهْلٌ اَنْ تَجُوْدَ عَلَيْنَا. (دی ۸۷)
- ۸- اَللّٰهُمَّ اجْعَلْ فِي قَلْبِي نُوْرًا وَ بَصْرًا. (فرداد ۸۷ فارغ از کشور)

◀ اُكْتُبْ:

- ۹- «وَفَّقَ» (بالفارسيّة) ..... (فرداد ۸۸)
- ۱۰- «أَتَى» (بالفارسيّة) ..... (فرداد ۸۷ فارغ از کشور)

◀ عَيِّنِ الصَّحِيْحَ عَنْ تَرْجِمَةِ أَوْ تَعْرِيبِ الْعِبَارَاتِ التَّالِيَةِ:

- ۱۱- اِلٰهِنَا هَبْ لَنَا مِنْ رَحْمَتِكَ. (شهریور ۸۷)
- (۱) خدای ما به ما از رحمتش بخشیده است.
- ۱۲- خدای در قلب من محبت قرار داد.
- (۱) الله جعل في قلبي المحبة.
- (۲) خدایا از رحمتت به ما عطا کن.
- (۲) اَللّٰهُمَّ! اجْعَلْ فِي قَلْبِي الْمَحَبَّةَ. (فرداد ۸۶)

◀ عَيِّنِ الصَّحِيْحَ عَنْ تَرْجِمَةِ مَا أُشِيرَ إِلَيْهِ بِخَطِّ:

- ۱۳- اَنْتَ اَهْلٌ اَنْ تَجُوْدَ بِفَضْلِ سَعَتِكَ. (توانایی - شنیدن - بی‌نیازی) (دی ۸۸)
- ۱۴- نَرْجُو مِنَ اللّٰهِ اَنْ يَوْفِقَنَا لِتِلْكَ الَّتِي هِيَ اَرْكَى. (موفق کرده است - موفق گرداند - موفق خواهد ساخت) (فرداد ۸۶)

◀ صَحِّحِ الْأَخْطَاءَ فِي التَّرْجِمَةِ:

- ۱۵- اَرْجُو يَا رَبِّ اَنْ تُنْطِقَنِي بِالْهُدٰى. (فرداد ۸۷)
- امید داشتم پروردگار مرا با هدایت به سخن بیاورد.

◀ لِلتَّعْرِيبِ:

- ۱۶- خدایا محبتت را در دلهای ما قرار بده. (دی ۹۱)

ترجمه و تعریب تمرین و کارگاه ترجمه

◀ ترجم عبارات التالية إلى الفارسية:

- ۱۷- انزَعَجَ النَّبِيُّ (ص) لِأَنَّ الرَّجُلَ لَمْ يُقْبَلْ بِنْتَهُ. (فرداد ۹۲)
 ۱۸- قَبَّلَ الابْنُ يَدَ أَبِيهِ وَ أَجْلَسَ أُخْتَهُ عِنْدَ الْأَبِ. (شهریور ۸۷)
 ۱۹- طَلَبَ أَمِيرٌ مِنْ حُكَمَاءِ بِلَادِهِ دَوَاءً لِأَخْطَرِ الْأَمْرَاضِ. (شهریور ۸۶)

◀ اُكْتُبْ:

- ۲۰- ناراحت شد (عربی) ..... (دی ۹۱)
 ۲۱- راحَت (بالفارسية) ..... (فرداد ۹۰)
 ۲۲- مترادف: «يَدْعُ» ..... (فرداد ۸۷)

◀ عَيِّنِ الصَّحِيحَ عَنْ تَرْجِمَةِ أَوْ تَعْرِيبِ الْعِبَارَاتِ التَّالِيَةِ:

- ۲۳- مَا كَانَ النَّبِيُّ (ص) يَدْعُ إِحْتِرَامَ الصَّغَارِ. (فرداد ۹۰)
 (۱) آن چنان پیامبر (ص) به کودکان احترام می کرد.
 ۲۴- لَمْ يُفَرِّقْ رَسُولُ اللَّهِ (ص) بَيْنَ الْبَنِينَ وَ الْبَنَاتِ. (فرداد ۸۹)
 (۱) چرا رسول خدا (ص) بین پسران و دختران فرق نمی گذاشت؟
 (۲) پیامبر خدا (ص) بین پسران و دختران فرق نگذاشت.

◀ عَيِّنِ الصَّحِيحَ عَنْ تَرْجِمَةِ مَا أُشِيرَ إِلَيْهِ بِخَطِّ:

- ۲۵- يَصِفُ الْحُكَمَاءُ دَوَاءَ الْحَبْرِ. (تجویز نمی کند - توصیف می کنند - تجویز می کنند) (فرداد ۹۰)
 ۲۶- نَسْتَطِيعُ أَنْ نَفُوزَ بِالْكِتَابَةِ وَ الْقِرَاءَةِ. (فوز یافتیم - موفق شویم - رستگار می گردیم) (شهریور ۸۹)
 ۲۷- يَحْتَرُمُ الْإِسْلَامُ الْأَطْفَالَ عَلَى حَدِّ سَوَاءٍ. (یکسان - جداگانه - به خصوص) (فرداد ۸۷)

◀ صَحِّحِ الْأَخْطَاءَ فِي التَّرْجِمَةِ:

- ۲۸- رَاحَ الْابْنُ نَحْوَ أَبِيهِ فَقَبَّلَهُ الْأَبِ. (دی ۸۹)
 پسر به سوی پدر رفت پس پدر او را پذیرفت.
 ۲۹- قَالَ الرَّسُولُ (ص) لِلرَّجُلِ: لَمْ تَفَرِّقْ بَيْنَ أَطْفَالِكَ، فَندَمَ الرَّجُلُ مِنْ فَعْلِهِ. (دی ۸۷)
 پیامبر به مردی گفت: میان بچه هایت فرق مگذار، پس مرد از کارش خجالت کشید.
 ۳۰- يَسْتَطِيعُ الْإِنْسَانُ بِهَمَّا أَنْ يَكْتُبَ فَيَصِلَ إِلَى أَهْدَافِهِ. (فرداد ۸۶)
 انسان به وسیله ی آن توانست بنویسد پس به هدفش برسد.

◀ لِلتَّعْرِيبِ:

- ۳۱- تَوَّابًا دَانَشَ بِهَ هَدَفَ هَایَتِ دَسْتِ مِی یابی. (دی ۸۹)
 ۳۲- دَارَوِی نَادَانِی، جَوهر و قلم است. (فرداد ۸۹)

﴿اقرأ النص التالي ثم أجب عن الأسئلة التالية:﴾

- ٣٣- «الإسلام يهتم بالتربية التي تقوم على أساس احترام شخصية الأطفال. كان النبي (ص) لا يدع التأكيد على احترام الصغار و عندما شاهد رجلاً قَبَلَ ابنه الصغير و لكن لم يُقبل بنته التي راحت إليه، انزعج من فعله و قال: لِمَ تُفرّق بين أطفالك؟» (شهریور ٨٥)
- الف) ماذا قال النبي (ص) للرجل؟ ب) ما هي التربية المطلوبة في الإسلام؟ ج) لماذا انزعج الرسول (ص)؟ د) عین المترادف أو المتضاد للكلمتين التاليتين.
- هـ) اُكتب معنى الكلمتين التاليتين.
- الصغير (متضاد) ..... / راحت (مترادف) .....
 كان لا يدع (بالفارسية) ..... / شایسته (بالعربية) .....

قواعد

﴿املأ الفراغ بالكلمة المناسبة:﴾

- ٣٤- ..... دواءً يَفِيدُ لِشِفائي (الأمر من «وصف -» للمخاطبة) (فرداد ٩٣)
- ٣٥- يَبِيعُ: ..... (للمخاطبات) (فرداد ٩١ فارغ از کشور)
- ٣٦- أنت ..... إلّا كلام الحق. (فعل نهى من «قال -» للمخاطب) (فرداد ٩١)
- ٣٧- المؤمنات الصالحات ..... في الحياة. (الماضي من «تفوز») (فرداد ٩٠)
- ٣٨- ..... أمام المدرسين باحترام. (المضارع من «وقفنا») (فرداد ٩٠)
- ٣٩- أَيْتَهَا النفس ..... في راحة بذكر الله. (أمر من «عاش -») (فرداد ٩٠)
- ٤٠- أَيُّهَا النَّاسُ! ..... في الأرض. (أمر من سار - للمخاطبين) (دى ٨٩)
- ٤١- إِنَّ الْوَالِدَيْنِ ..... للفقراء مَالاً. (فعل مضارع من وَهَبَ -) (دى ٨٩)
- ٤٢- المؤمنات لا ..... إلّا الله. (المضارع من خافَ -) (شهریور ٨٩)
- ٤٣- أَيُّهَا النَّاسُ ..... إلى ربكم. (الأمر من تابَ -) (شهریور ٨٩)
- ٤٤- ..... زميلتك بما تُحِبِّين. (أمر وصف - للمخاطبة) (فرداد ٨٩)
- ٤٥- أنتم ..... إلى العمل الصالح. (الماضي من تعودون) (فرداد ٨٩)
- ٤٦- سَلَّمَتِ البنات على أمهاتهن ثم ..... إلى آبائهن. (الماضي من راحَ -) (دى ٨٨)
- ٤٧- نحن ..... بأداء واجباتنا الدراسية. (الماضي من قامَ -) (شهریور ٨٨)
- ٤٨- أنا ..... الدرس للمعلم. (المضارع من وصف -) (شهریور ٨٨)
- ٤٩- التلميذات ..... إلى المدارس مع صديقاتهن. (الماضي من سار -) (فرداد ٨٨)
- ٥٠- أنتم ..... (يَقِفُونَ - تَقِفُونَ) (فرداد ٨٧ فارغ از کشور)

﴿صحح الأخطاء:﴾

- ٥١- قلنا: لا تخاف.
- ٥٢- لِمَ تُفرّق بين أطفالك؟ (فرداد ٩٠)

٥٣- أنتنَ تَسِيرِينَ فِي طَرِيقِ الْحَقِّ.

(دى ٨٩)

٥٤- سَلَّمَ بَنُو الرَّجْلِ عَلَى النَّبِيِّ (ص).

◀ أَعْرَبْ مَا أَشِيرَ إِلَيْهِ بِخَطِّ:

(شهریور ٨٨)

٥٥- «نَحْنُ نَفْهَمُ مِنَ الْقُرْآنِ وَالْأَحَادِيثِ أَنَّ أَرْضَ اللَّهِ يَرِثُهَا عِبَادُهُ الصَّالِحُونَ»

◀ صَحِّحِ الْأَخْطَاءَ فِي التَّحْلِيلِ الصَّرْفِيِّ:

(فرداد ٨٨)

٥٦- «يَهَبُ اللَّهُ لِلْمُتَّقِينَ رِضَاهُ»

يَهَبُ: فعل مضارع، للغائب، مزيد ثلاثي، معتل و أجوف، لازم، معرب، مبني للمعلوم

رضا: اسم، مفرد، مؤنث، مشتق، معرفة، معرب، غير منصرف، منقوص

(دى ٨٧)

٥٧- اللَّهُمَّ أَنْطِقْنِي بِالْهُدَى وَالْهَمْنِي التَّقْوَى.

الهُدَى: اسم، جمع تكسير، مشتق، معرّف بالإضافة، معرب، منصرف، منقوص

أَلْهَمَ: فعل أمر، للغائب، مجرد ثلاثي، صحيح، لازم، مبني للمجهول، مبني

◀ عَيِّنِ الْخَطَأَ لِلْفَرَاغِ:

(فرداد ٩٠)

٥٨- اللَّهُ ..... التَّقْوَى. (أَلْهَمَنِي - أَلْهَمَنِي - يُلْهِمَنِي)

